

Waternorm voor natuur en drinkwater vaak minder streng dan voor land- en tuinbouw

De Kader Richtlijn Water (KRW) moet ervoor zorgen dat het oppervlaktewater in 2027 overal schoon en ecologisch gezond is. Hoewel de KRW landelijke doelen en richtnormen definieert en nastreeft, blijken lokale overheden daar in de praktijk vaak een eigen invulling aan te geven.

Verschillende waterschappen, verschillende normen

Ondanks landelijke richtnormen blijkt er in de praktijk een grote verscheidenheid in normstellingen voor nutriënten (N-totaal en P-totaal). Uit analyse van de database met normstellingen van het rijk, de provincies en waterschappen, blijkt dat voor zo'n 25 procent van de KRW-waterlichamen is gekozen voor een afwijkende norm. Sommige waterschappen volgen de KRW-richtnormen, andere hanteren strengere of soepelere normen. Ten slotte is er een aantal waterschappen dat onderscheid maakt in normstelling tussen natuur- en landbouwgebieden. In alle gevallen worden soepelere normen gesteld aan natuurgebieden dan aan landbouwgebieden.

Waterbeheerders hebben verschillende redenen om af te wijken van de KRW-normen: correctie voor achtergrondconcentratie; politieke keuze; er wordt voorzien dat er onvoldoende fondsen en inspanningen gereserveerd kunnen worden voor het halen van de normen in 2027.

Een overzicht van de normstelling van de verschillende waterschappen staat op Informatiekaarten Stikstof en Fosfor Oppervlaktewater (*bijlage*) (*Bron-data: Informatiehuis Water*)

Normoverschrijdingen beginnen en eindigen op grens waterschap

Het verschil in normstelling tussen waterschappen leidt ertoe dat normoverschrijdingen geregeld beginnen of eindigen op de grens met het buurwaterschap (*zie kaarten*). In het oog springen HH Delfland en HH Amstel, Gooi en Vecht, waar de N-normen in hoge mate worden overschreden. De overschrijdingen stoppen abrupt op de grens met Rijnland. En binnen Scheldestromen word de P-norm nergens overschreden, terwijl er vanaf de grens met buurwaterschappen Brabantse Delta en Hollandse Delta direct sprake is van overschrijdingen. Ook Friesland tekent zich scherp af op de kaart. Deze provincie wordt omringd door waterschappen met een soepelere N-normstelling (Reest en Wieden (tegenwoordig Drents Overijsselse Delta) en Noorderzijlvest). Hierbij de opmerking dat de strengere Friese normen óók worden gehanteerd in de uitloop van de Friese Boezem binnen buurwaterschap Noorderzijlvest (*zie kaarten*).

Evaluatie Meststoffenwet 2016 (PBL) mist ecologische basis

Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) publiceerde in maart zijn synthesesrapport Evaluatie Meststoffenwet 2016. Het PBL trekt zijn conclusies t.a.v. de benodigde nutriëntenreductie door de land- en tuinbouw op basis van de normstellingen van de waterschappen. In het synthesesrapport wordt echter geen enkele melding gemaakt van de grote verschillen in normstelling tussen waterschappen. Dit is een wetenschappelijke tekortkoming. Verder stelt het PBL in zijn synthesesrapport een 'Goede Ecologische Toestand' als maatlat te hebben gebruikt. Dit is onjuist. Het PBL koos voor de waterschapsnormen, die mede gebaseerd is op politieke en financiële keuzes, en hiermee dus voor een 'politieke maatlat' als basis.

De Europese afspraken voor de Kaderrichtlijn Water

1. Legt alle EU-lidstaten de resultaatverplichting op om de kwaliteit van alle wateren - rivieren, meren, kustwateren en grondwateren - binnen Europa op orde te brengen.
2. De richtlijn schrijft voor dat uiterlijk in 2027 in heel Europa de kwaliteit van alle wateren zowel chemisch (schoon) als ecologisch op orde (gezond) moet zijn.
3. Vereist per stroomgebied een beheersysteem, waarin er rekening mee wordt gehouden dat watersystemen niet stowpen bij politieke grenzen.
4. Vereist grensoverschrijdende samenwerking tussen landen en tussen alle betrokken partijen.
5. Zorgt ervoor dat alle belanghebbenden, met inbegrip van maatschappelijke organisaties en lokale gemeenschappen, actief samenwerken in het waterkwaliteitsbeheer.
6. Zorgt voor de vermindering en beperking van verontreiniging, ongeacht de bron (landbouw, industriële activiteiten, stedelijke gebieden, enzovoort).
7. Vereist het voeren van een waterprijsbeleid en zorgt ervoor dat de vervuiler betaalt.
8. Houdt zowel de milieubelangen als belangen van hen die afhankelijk zijn van het milieu in evenwicht.

Opgave voor land- en tuinbouw deels gevolg normstelling

Het PBL geeft in de kaarten in de bijlage (zie *figuur 7.12 in het synthesesrapport*) de opgave voor het realiseren van normconcentraties stikstof en fosfor in het regionale oppervlaktewater weer. De figuren laten grote N-opgaves zien voor onder meer HH Delfland en HH Amstel, Gooi en Vecht. Een deel van de opgave komt voort uit een veel strengere normstelling dan de KRW nastreeft. Voor andere waterschappen zijn de opgaven gering, hier is de normstelling gecorrigeerd voor de achtergrondconcentratie. Dit geldt voor onder meer Hunze en Aa's, Noorderzijlvest en Scheldestromen.

VOORBEELDEN VAN AGRARISCHE GEBIEDEN WAAR DE KRW-RICHTNORM IS AANGESCHERPT

Oost Boezem (Delfland): Landelijke richtnorm watertype M7b: $\leq 3,8$ mg N/l. Gehanteerde norm: $\leq 1,8$ mg N/l (aanscherping bijna 50%)

Ronde Venen (Amstel, Gooi, Vecht): Landelijke richtnorm watertype M10: $\leq 2,8$ mg N/l. Gehanteerde norm: $\leq 0,88$ mg N/l (aanscherping 70%)

Afwaardering ecologische doelen natuurgebieden

Vijf waterschappen hebben gekozen voor lagere ecologische doelen voor (een aantal van) hun natuurgebieden. Dit geldt voor in totaal 13 Natura 2000-gebieden en 40 overige natuurgebieden (recreatie en ecologische hoofdstructuur). Door versoepeling van de normen voor natuurgebieden is de situatie ontstaan dat hogere ecologische doelen worden opgelegd aan de land- en tuinbouw dan aan de natuurgebieden zelf.

VOORBEELDEN VAN NATUURGEBIEDEN WAAR KRW-RICHTNORM IS VERSOEPELD

Natura 2000 gebied Meijndel (Delfland): Landelijke richtnorm watertype M23: $\leq 1,3$ mg N/l. Gehanteerde norm $\leq 3,6$ mg N/l (verruiming 275%).

Naturopolder Groot-Mijdrecht (Amstel, Gooi, Vecht): Landelijke richtnorm watertype M10: $\leq 2,8$ mg N/l, gehanteerde norm: $\leq 10,21$ mg N/l (verruiming 360%).

Natura 2000-gebied Waterleidingplas (Amstel, Gooi, Vecht): Landelijke richtnorm watertype M20: $\leq 0,9$ mg N/l. Gehanteerde norm: $\leq 18,05$ mg N/l (verruiming 2000%).

Vlaanderen past KRW anders toe dan Nederland

Binnen het 5e en 6e Actieprogramma hanteert Nederland voor zijn agrarische afwateringen de KRW-normen (in de grensstreek variërend tussen 1,5 en 3 mg N/l), ongeacht of deze wateren wel of niet zijn aangewezen als KRW-waterlichaam. Vlaanderen heeft zijn boerenafwateringen niet aangewezen als KRW-waterlichamen en hanteert voor zijn boerenafwateringen dan ook niet de KRW-normen, maar de norm van de Nitraatrichtlijn (11,3 mg N/l). Dit geeft ongelijkheid in het grensgebied: afwateringen die aan de Vlaamse kant van de grens aan de normen voldoen, voldoen aan de Nederlandse kant vaak niet meer. (Bron: Vlaamse Landmaatschappij en CVBB)

POSITION PAPER

Waternorm voor natuur en drinkwater vaak minder streng dan voor land- en tuinbouw

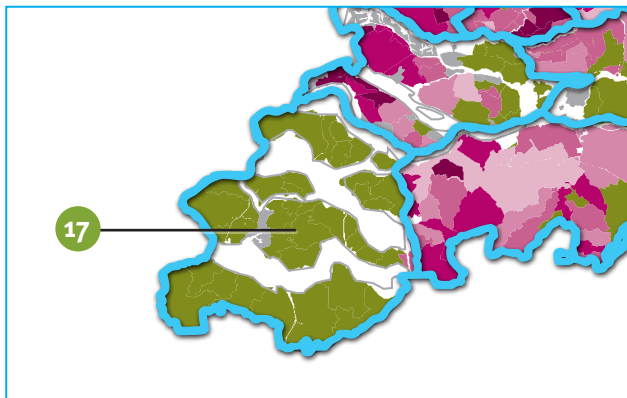
De kwaliteit van het oppervlaktewater is een belangrijke graadmeter voor de Europese Commissie om de Nederlandse landbouw wel of geen derogatie van de Nitraatrichtlijn te verlenen. Uit twee meetnetten (KRW en MNSLO) voor het oppervlaktewater blijkt echter dat Nederland nog relatief ver afstaat van de ecologische streefdoelen voor nutriënten (stikstof en fosfor). Deze streefdoelen heeft Nederland zelf geformuleerd. Hoewel de streefdoelen voor nutriënten landelijk zijn vastgesteld, is het praktijk dat lokale overheden (waterschappen, provincies) die doelen herformuleren voor hun eigen gebied. Bij die herformulering heeft de ecologie soms in meer of mindere mate plaats gemaakt voor politieke keuzes. Dit leidt tot grote verschillen tussen waterschappen. Een dergelijke werkwijze druist in tegen de Europese afspraken dat de Kaderrichtlijn Water een grensoverschrijdende aanpak vereist en watersystemen niet stoppen bij politieke grenzen.

Onderbouwing normen ontbreekt geregeld

De ecologische doelen (in dit geval P- en N-normen) die zijn gesteld aan een waterlichaam bepalen voor een groot deel de wateropgave in een gebied, onder meer voor de land- en tuinbouw. De onderbouwing van de normen ontbreekt relatief vaak. Waterschappen verwijzen daarvoor naar provincies en provincies naar waterschappen. Op de KRW-factsheets voor oppervlaktewateren van het rijk, de provincies en waterschappen staat vaak geen onderbouwing voor afwijkende normstellingen.

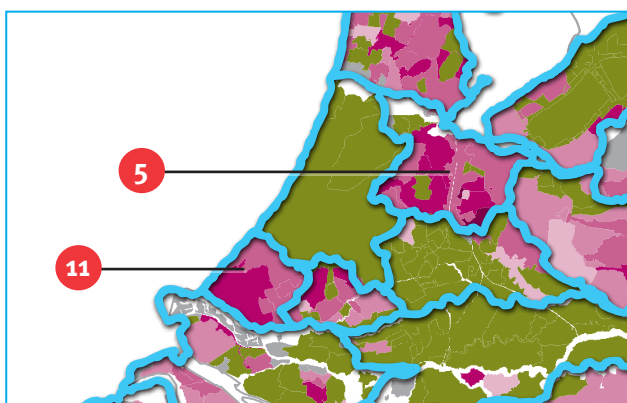
Met deze petitie willen wij u vragen om:

1. Zich uit te spreken over de vraag of in land- en tuinbouwgebieden hogere, dezelfde of lagere ecologische doelen (in dit geval nutriëntendoelen) moeten worden nagestreefd dan in Natura 2000-gebieden, waterwingebieden en overige natuur/recreatiegebieden.
2. De regering op te roepen om de normen voor P en N in het oppervlaktewater te baseren op de ecologische doelen voor land- en tuinbouwgebieden, en deze normen tevens te corrigeren voor de achtergrondconcentraties.
3. Nutriëntendoelen voor boerenafwateringen, zijnde geen KRW-waterlichamen, te formuleren vanwege het 6^e Actieprogramma Nitraatrichtlijn.
4. Te voorkomen dat normen in het agrarische grensgebied met België onmogelijk gehaald kunnen worden omdat in Vlaanderen een andere normstelling wordt gehanteerd voor agrarische wateren dan in Nederland.

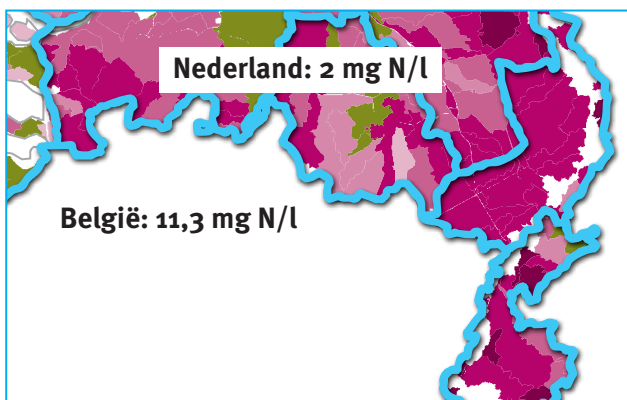
Conclusie 1

Normoverschrijdingen beginnen resp. eindigen op de grens met het buurwaterschap. Dit heeft minder te maken met de inspanningen van het waterschap en de mate van vervuiling van het water, maar meer met de normstelling door het waterschap. *(Zeeland heeft zijn normen gecorrigeerd voor de achtergrondconcentratie, de buurtschappen niet.)*

Conclusie 2

In de Randstad worden hogere ecologische doelen nagestreefd in land- en tuinbouwgebieden, dan in natuurgebieden zelf. Dit komt enerzijds door versoepeling van de ecologische doelen voor natuurgebieden en aanscherping van de ecologische doelen voor land- en tuinbouwgebieden.

Conclusie 3

De N-doelen zijn voor agrarische afwateringen in het grensgebied met België niet haalbaar. In Vlaanderen vallen boerensloten niet onder de KRW, maar onder de Nitraatrichtlijn, hier volstaat een N-concentratie van maximaal 11,3 mg N/l. In Nederland worden voor alle wateren, inclusief de agrarische afwateringen, de KRW-normen gehanteerd (1,5 tot 3 mg N/l), ook als het geen KRW-waterlichamen betreffen.

Deze position paper wordt onderschreven door:

- Dutch Dairyman Board (DDB)
- Nederlandse Akkerbouw Vakbond (NAV)
- Nederlandse Melkveehouders Vakbond (NMV)
- Nederlandse Vakbond Pluimveehouders (NVP)
- Netwerk GRONDig
- Vereniging tot Behoud van Boer en Milieu (VBBM)